

СТАНОВИЩЕ

върху материалите за участие в конкурс за заемане на академична длъжност "професор", област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина, ПН 6.5. Горско стопанство, научна специалност „Лесомелиорации, защита на горите и специални ползвания в горите“, по дисциплината „Горска фитопатология“, обявен от Лесотехнически университет в ДВ бр. 37/5.7.2019 г., код на процедурата: ELA – P – 0419 – 08.

Кандидати за участие в конкурса са:

Доц. д-р Соня Христова Бенчева

Изготвил становището: чл.-кор. дн Пламен Борисов Мирчев, професор по ПН 6.5. Горско стопанство от Институт за гората – Българска академия на науките

1. Кратки биографични данни за кандидатката

Соня Христова Бенчева е родена на 07.12.1959 г. в Габрово, където завършва Математическата гимназия. През 1982 г. се дипломира като инженер по горско стопанство – опазване и обогатяване на природната среда във Висшия лесотехнически институт, София (сега Лесотехнически университет). Защишава успешно дисертация на тема: „Проучвания върху растежа и устойчивостта на топови клонове с оглед възможностите за ранна селекция“ и през 2001 г. ѝ е присвоена научната и образователна степен „доктор“. От 1991 до 1992 г. придобива учителска правоспособност във ВМЕИ – ИПКК, Габрово. Завършила е курс за използване на платформа за електронно обучение Blackboard Learn™.

Трудовата си кариера започва през 1982 г. като специалист по опазване на околната среда в ОБНС – Червен бряг. В Опитна станция за бързорастящи горско-дървесни видове – Свищов работи 12 г., първо като научен сътрудник III ст. и от 1993 г. като научен сътрудник II ст. В ЛТУ постъпва през 1996 г. като старши асистент, от 1999 г. е главен асистент и от 2004 г. до момента е „доцент“ по специалност „Лесомелиорации, защита на горите и специални ползвания в горите“ в катедра „Патология на растенията и химия“, на която от 2016 г. е ръководител.

Владее руски и английски език. Член е на Съюз на учените в България, Национална комисия по лесозащита към ИАГ и ICP Forests (Expert).

2. Съответствие на подадените документи и материали на кандидатката с изискуемите съгласно Правилника за РАС в ЛТУ

Соня Бенчева отговаря на изискванията на чл. 65 от „Условия и ред за заемане на академичната длъжност „професор“ на Правилника за развитие на академичния състав в Лесотехнически университет. Кандидатката е придобила образователната и научна степен „доктор“, има 15 г. (2004-2019) стаж като „доцент“ при изискуем минимум от 2 г. Представя се със значителна научна продукция. Неколкократно надвишава националните минимални изисквания по чл. 2а, ал. 2, 3 и 4. В документите няма

приложен аргументиран сигнал по чл. 4г, ал. 4 за наличие на плагиатство.

3. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидатката

Количествените показатели сочат за свръх натовареност на кандидатката, надхвърлящи „разумните“ средни стойности за университетски преподавател. Осъществява учебно-преподавателска дейност по 8 (осем) дисциплини: Горска фитопатология (редовно и задочно обучение), ОКС бакалавър, ГС; Защита на горите, модул „Фитопатология“ (редовно и задочно обучение), ОКС магистър, ГС; Основи на растителната защита, модул „Фитопатология“ (редовно обучение), ОКС бакалавър, ЕООС; Интегрирани методи за растителна защита, модул „Фитопатология“ (редовно обучение) ОКС магистър, ЕООС; Устойчиво управление на земеползването (редовно обучение), ОКС магистър, ЕООС; Вредители по горски и декоративни растения, модул „Горска фитопатология“ (редовно обучение), ОКС магистър, Агрономство и Растителна защита; Основи на агролесовъдството (редовно обучение), ОКС бакалавър, ГС; Агролесовъдски системи (редовно и задочно обучение), ОКС магистър, ГС. Значим е приноса ѝ в изготвените 7 нови и актуализирани учебни програми. В битността ѝ на „доцент“ (2004-2019 г.), годишната учебна заетост е между 382 и впечатляващите 543 часа. Била е ръководител на 2 докторанта и 66 дипломанта. Последните години редовно участва в Държавните изпитни комисии за провеждане на държавен изпит на ОКС „Бакалавър“ и за защита на дипломни работи на ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, специалност Горско стопанство и в комисии за избор на асистенти и докторанти. За авторитета на Бенчева сред научната общност показателен е фактът, че е включена в 6 научни журита за придобиване на научни степени и звания.

4. Оценка на научната, научно-приложната и публикационната дейност на кандидатката

4.1. Участие в научни, научно-приложни и образователни проекти

В справката, подписана от зам. ректора по НИРД и АС доц. Н. Тричков, се удостоверява, че С. Бенчева е участник в 23 научноизследователски разработки (7 от тях са представени в конкурса за АД „доцент“), от които – 5 международни. Ръководител е на 3 проекта.

4.2. Характеристика на публикуваните научни резултати

В конкурса кандидатката участва с 39 публикации, от които: 1 монография; 6 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (2 с IF); 22 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове; 2 студии, публикувани в редактирани колективни томове; 4 глави от колективни монографии; 2 университетски учебника и 2 университетски пособия.

4.3. Отражение на научната дейност на кандидатката в литературата (цитируемост)

За обхвата на периода на конкурса 2004-2019 г. С. Бенчева представя доказателствен материал (Pdf копия на цитиращите издания) за 41 цитирания на 23 научни публикации, в които е автор и съавтор.

Оценка за научната стойност на публикациите на кандидатката е и факта, че те са цитирани в реномирани издания, 15 от които са с IF или SJR.

4.4. Приноси в трудовете на кандидатката (научни, научно-приложни, приложни)

С висока научна стойност са приносите в таксономията. С. Бенчева съобщава нови

фитопатогени за България. Това са гъбните причинители на болести по горскодървесни видове: *Cryptostroma corticale* по *Acer platanoides*; по *Abies alba* - *Scolicosporium camposperma* и *Delphinella abietis*; *Ramularia ligustrina* по *Ligustrum vulgare*.

Адмирации и подобаваща оценка заслужават фокусираните изследвания на заболяванията върху стопанско значими групи гостоприемници, като: видовият състав на гъбите, причиняващи оцветяване на иглолистната дървесина; некрозите по кората в топови култури по поречията на основни вътрешни реки в България; лесопатологичната оценка на букови насаждения в Западна Стара планина; оценка на здравословното състояние на иглолистните култури в България и открояване на водещата роля на *Heterobasidion annosum*; разпространението и видовия състав на дървесиноразрушаващите гъби по овощни видове и идентифицирани 40 фитопатогенни гъби. По своя обем и продължителност (2004-2018 г.) трябва да бъде открито проучването на дървесиноразрушаващите гъби по горско дървесната растителност с установените 225 вида със специално внимание към *Fagus sylvatica* със съобщени 136 вида макромисети, 56 гъби, свързани с мъртва дървесина и листоминиращите насекоми по този дървесен вид. Към мъртва дървесина е насочено и изследването в биосферния резерват „Бистришко бранище” с намерени 63 дървесиноразрушаващи макромисети. С научен принос са работите върху филогенетична специализация при някои видове гъби.

Кандидатката има постижения и в областта на горската ентомология като част от лесозащитата. За първи път в България и за Балканския полуостров се съобщават подсемейство *Histeromerinae*, род *Histeromerus* и видът *Histeromerus mystacinus*. Нов за фауната на България е церамбицидът *Callidium coriaceum*. Нови находища и нови гостоприемни връзки са установени при ентомофаги по *Ips typographus* и видовете от семейство *Cerambycidae* в природен парк „Витоша” и биосферен резерват „Бистришко бранище”.

С научен и научно-приложен принос, предназначен за компетентните органи в България и Европа при вземане на управленчески решения, е дългогодишното участие на кандидатката в Международната кооперативна програма „Оценка и мониторинг за влиянието на замърсения въздух върху горските екосистеми“ (МКП Гори) и II ниво (интензивен мониторинг).

Сетивна към нови направления в развитието на дейности, свързани с обработка и ползване на благата от земята, С. Бенчева активно се включва в изследвания, свързани с агролесовъдство. Специфичен принос е: популяризирането и намиране на място в учебните програми на Лесотехнически университет; изясняване на неговата същност и условията за развитието му у нас. Направени са анализи на алелопатичните взаимоотношения между различни земеделски и дървесни видове, на съдържанието на белтък и специфичната активност на пероксидазата в корените при самостоятелно и съвместно отглеждане. Разработена е технологична схема за създаване и отглеждане на краткотурнусна върбова плантация в съседство с култури от пшеница, царевича, грах и люцерна.

Видим обществено полезен принос е усилено за достъпност на гражданството у нас до научните постижения. В такъв аспект трябва да бъдат разглеждани издадените с участието на кандидатката книги, ръководства и учебници. Като пример за това могат да бъдат посочени: монографията „Дървесиноразрушаващи гъби“; Ръководство по защита на горите. Методи за наблюдение, сигнализация, лесопатологично обследване, прогноза и организация на борбата с болести и вредители в горите; Мониторинг на горските екосистеми. Биологични показатели. I район – Западна Стара планина; Мониторинг на горските екосистеми. Биологични показатели. 4Б район - Южни склонове на Средна Стара планина, Средна гора, Витоша (източни и северни склонове), Рила (северни и източни склонове) и Плана планина; учебниците по „Горска фитопатология“, по „Агролесовъдство“ и др.

5. Оценка на личния принос на кандидата

От 39-те публикации, с които С. Бенчева участва в конкурса, 9 (23,8 %) са самостоятелни. В останалите, доколкото няма декларирано официално разпределение на приноса на отделните съавтори, приемам тяхното участие за равнопоставено. Освен количествената оценка, същностният анализ на колективните работи показва, че в преобладаваща си част са интердисциплинарни и лесно може да се види конкретния ѝ принос като специалист лесозащитник, респективно фитопатолог.

6. Критични бележки и препоръки

В анализа по-горе посочих, че редица от публикациите са със значими научни приноси, затова бих си позволил да препоръчам на кандидатката, да положи усилия в бъдеще, да предлага такива работи в по-рейтингови издания.

7. Лични впечатления

Познавам С. Бенчева от времето на постъпването ѝ на работа в ЛТУ. В работа ѝ, в това число в предлагането на текстове и рецензии, тя е безкомпромисен перфекционист. Тя е работохолик. Научната продукция в количествен и качествен аспект е резултат въпреки, според мен, огромния годишен учебен хорариум.

8. Заключение

Въз основа на научната продукция, научните приноси и оценката за тях, изразени в цитиранията, учебно-преподавателската дейност и участието в разработката на научни проекти **ПРЕДЛАГАМ** кандидатът доц. д-р Соня Христова Бенчева да **заеме академичната длъжност "професор"** по дисциплината „Горска фитопатология“ от ПН 6.5. Горско стопанство.

Изготвил становището:

чл.-кор. дн Пламен Борисов Мирчев

Становището е предадено на: 2.9.2019 г.